

М. М. Шәкүрова, Л. М. Гыйниятуллина, О. Р. Хисамов

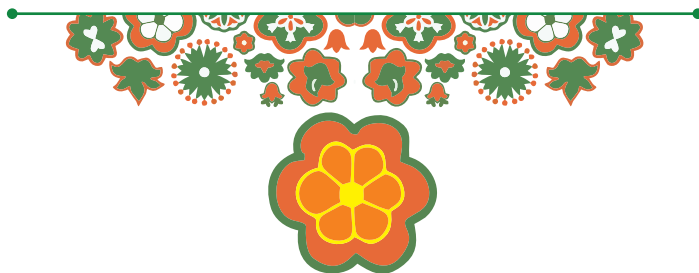
Туган тел

(ТАТАР ТЕЛЕ)

3 сыйныф

МЕТОДИК ЭСБАП

*Башлангыч гомуми белем бирү оешмаларында
(татар телен туган тел буларак өйрәнүче укучылар белән)
эшләүче укытучылар өчен*

КАЗАН
2020

УДК 811.512.145 (075.2)

ББК 81.632.3я71

Ш92

Методик әсбап

Татарстан Республикасы Фәннәр академиясенен

Г. Ибраһимов исем. Тел, әдәбият һәм сәнгать институтында эшләнде

Шәкүрова, М. М.

Ш92 Туган тел (татар теле). 3 сыйныф. Методик әсбап : башлангыч гомуми белем бирү оешмаларында (татар телен туган тел буларак өйрәнүче укучылар белән) эшләүче укытучылар өчен. / М.М. Шәкүрова, Л.М. Гыйниятуллина, О.Р. Хисамов. — Казан, 2020. — 32 б.

Методик әсбапта уку предметының әчтәлеге бирелә, дәрәслек белән эшләү тәртибе аңлатыла. Тематик планда ике юнәлеш өчен булган лексик, грамматик материал, укучыларның эшчәнлек төрләре, аларның белеменә, эш осталыгына һәм күнекмәләренә куелган таләпләр карала, дәрәс планы үрнәкләре бирелә.

Әсбап башлангыч сыйныф укытучыларына ярдәмлек буларак тәкъдим ителә.

© Г. Ибраһимов исем. ТӘҺСИ, 2020

© М.М. Шәкүрова, Л.М. Гыйниятуллина,
О.Р. Хисамов, 2020

АҢЛАТМА ЯЗУЫ

Укыту-методик комплекты татар телен туган тел буларак өйрәнә торган 3 сыйныф укучылары белән эшләрүче укыту-чыларга тәкъдим ителә. УМК үз эченә уку әсбабы, электрон дәреслек, аудиоязмалар диски һәм укытучылар өчен методик әсбапны ала.

Урта (тулы) гомуми белем бирү оешмаларының башлангыч белем бирү этабында «Туган тел (татар теле)» предметы Федераль дәүләт белем бирү стандартларында күрсәтелгән гомуми белем бирү нәтижәләренә куелган таләпләргә туры китерелеп укытыла. Туган тел (татар теле) предметыннан белем бирүнең сыйфатын арттыру теоретик материалны аңлату барышында, тирән белем бирү белән беррәттән, укучыларда телгә карата кызыксыну уяту һәм дәрәс итеп сөйләшергә, укырга, язмага, фикерләргә өйрәтү таләп ителә.

3 сыйныфта «Туган тел (татар теле)» предметын укыту түбәндәге максатларны тормышка ашыруга юнәлтелә:

➤ укучыларда коммуникатив компетенция формалаштыру, сөйләм мөмкинлекләренән чыгып, телдән һәм язмага аралашырга өйрәтү;

➤ балалар әдәбиятын, тарихын, фольклор әсәрләрен өйрәнү аша татар мәдәниятенә карата ихтирам хисләре тәрбияләү.

Әлеге максатларны тормышка ашыру өчен куелган бурычлар:

- Татарстан Республикасында төрле милләтләр өчен аралашу чарасы буларак татар теле турында мәгълүмат бирү;
- сөйләмә һәм язма телне үстерү максаты белән телнең грамматик нигезләрен үзләштерү;
- тел материалын үзләштерү барышында, аралашу очракларында, рольле уеннарда укучының шәхси сыйфатларын, игътибарын, фикерләү сәләтен, хәтерен һәм ижадилыгын үстерү;
- предметка карата кызыксыну, уңай мотивация, туган телне өйрәнүгә мөмкинлек бирә торган махсус универсаль уку гамәлләре формалаштыру.

ДӘРЕСЛЕК БЕЛӘН ЭШЛӘУ ТӘРТИБЕ

Уку әсбабының структурасы

Уку әсбабы ике кисәктән тора. Һәр кисәк ике зур теманы үз эченә ала. Беренче кисәктә «Мин» һәм «Тирә-як, көнкүреш» темалары, икенче кисәктә «Туган җирем» һәм «Татар дөнъясы» темалары урнаштырылды.

Темаларның төзелеше

Һәр тема бертөрле калыпка салынды. Темалар икедән алып бишкә кадәр дәресең үз эченә ала.

- 1) Укучылар ярдәме белән тема әйтелә, дәресең максаты, бурычлары формалаштырыла.
- 2) Грамматик материал өйрәнелә.
- 3) Яңа теманы ныгыту өчен биремнәр эшләнә. Шулар арасында мәҗбүри рәвештә халык авыз иҗаты үрнәкләре белән бәйлә эш тәкъдим ителә.
- 4) Парларда эш башкарыла.
- 5) Укучылар ярдәме белән Куян күчтәнәчкә биреләчәк тема билгеләнә. Темаларга керү өчен, бирем эшләнә.
- 6) Яңа тема аңлатыла (Куян күчтәнәче).
- 7) Куян күчтәнәчкә ныгыту өчен, биремнәр башкарыла.
- 8) Теманы йомгаклау өчен күнегүләр, логик биремнәр, кызыклы эш төрләре бирелә.

Уку эсбабы ике юнөлешне (база өлөшөн өйрөнүчөлөр һәм тирәнтен өйрөнүчөлөрне) үз эченә ала. Туган телне тирәнтен өйрөнүчөлөр өчен булган материал зәңгәрсу фон белән бирелде. Әмма база өлөшөн өйрөнүчө укучылар белән эшлөүчө укытучылар, балаларның белем дәрәжэләреннән, мөмкинлекләреннән чыгып, әлегә биремнәрне дә тәгъдим итә алалар. Ике юнөлешнең бер китапта бирелүе көчлөрөк укучылар белән аерым якын килеп эшлөү мөмкинлегә тудыра.

Уку эсбабындагы күнегү төрлөрө

«Рольләргә бүлөп укы» биреме ике юнөлеш өчен булган материалны берләштерә. База өлөшөн өйрөнүчөлөргә дәрәсләр геройлар әңгәмәсе формасында тәкъдим ителә. Геройлар санына карап, репликалар төсле рамкаларда бирелә. Бу укучыга үз роленә караган сүзләрне күрергә уңайлы итеп эшлэнгән. Тирәнтен өйрөнүчөлөр өчен булган диалог, гадәттөгечә, зәңгәрсу фон эченә урнаштырылды.

Рольләргә бүлөп укы.

— Талгать, математика дәрәсендә син нәрсә эшлисең?

— Мәсылаләр чышам, мисаллар эшлим.

— Укытучының исеме ничек?

— Нигъмәт Ильясович. Ө сезнең укытучы кем, Әкклимә?

— Мәрйям апа. Ул — дөнъяда иң шап укытучы!

- 1) Талгать математика дәрәсендә нишли?
- 2) Әкклимәнең укытучысы кем исемле?
- 3) Туган тел дәрәсендә нәрсә белән шөгыйләнәсең?

● г һәм ь хәрәфләре кергән сүзләрне иккә аерып яз.

ь:
ь:

- Син нишлисең, Былтыр?
- Бу карт агачны кисәм.
- Бу агачның карт икәнән кайдан беләсең?
- Әнә агач төбәндегә божраларга кара.
- Шурале, әйт әле, ничә божра бар?
- 82 божра. Димәк, бу агачка ничә яшь?
- 82 яшь.

- 1) Агачны кайдан кисергә ярый?
- 2) Кискән агач төбөнә карап, расемдәгә агачның яшен әйт.

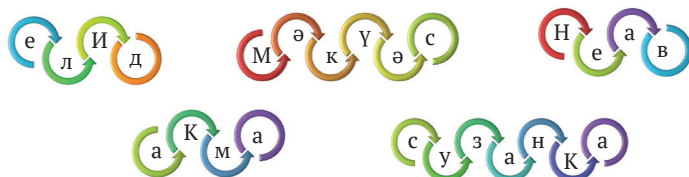
божра

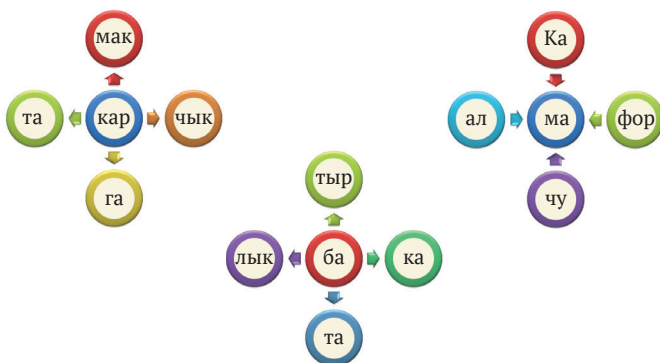
Уку эсбабында төрле логик биремнәр бар. Бу күнегү ахырында тәкъдим ителгән сорау да, аерым күнегү дә булырга мөмкин. Мәсәлән, укучыларга *Бер агачтан ничә китап ясап була дип уйлыйсың?* (40 бит, 2 кисәк) соравына җавап бирергә кушыла. Укытучы бер агачтан 18000 бит кәгазь ясап булуын өстәп әйтә ала. Укучылар белән бергәләп, бит саны төрле булган китапны эзерләү өчен, ничә агач кирәк булуы исәпләп чыгарыла. Агачларны, табигатьне саклау турында әңгәмә корыла.

Хэрэглэрдэн, ижкэлэрдэн төрлө сүзлэр төзү кебек күнегүлэр укучыларны дөрес язарга өйрэтэ.

2. Хэрэглэрдэн елга исемнэре төзө.

6. Ижкэлэрдэн сүзлэр ясап эйт.

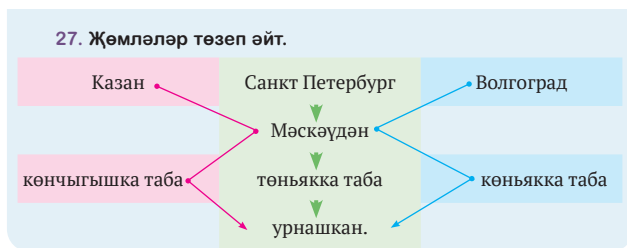
Мэкаль, айтемнэр белэн эшлэү өчен дэ төрлө биремнэр тэкъ-дим ителэ.

20. Мэкальэрнең башы белэн ахырын парлап эйт. Антоним сүзлэрне тап.

Аз сөйлэ,	искесен сүтмэ.
уңган кеше — алтын кеше.	Яңа өй салмыйча,
Ялкау кеше — ярты кеше,	күп эшлэ.

Беренче сыйныфтан бирле даими рэвештэ алып барыла торган жөмлө калыплары белэн эшлэү алымы 3 сыйныф уку эсбабында

да урын алды. Бу укучыларны дөрес итеп жөмлө төзөргө өйрэтө, жөмлөдө сүз тәртибен истә калдырырга ярдәм итә.

Уку әсбабында төрле грамматик категорияләр (исем сүз төркеменең килеш белән төрләнүе, зат алмашлыклары, аларның килеш белән төрләнүе, фигыльнең зат-сан белән төрләнүе һ.б.) жөмлөләр ярдәмендә аңлатыла. Бу рәвешле аңлату күпкә отышлы, бала һәр кушымчаны аңлап куллана.

Малай

имәннең агачның каенның юкәнең *илеш* килеше

ботагын сындырмый.

Алсу

паркка мәктәпкә урманга күлгә *?* килеше

бара.

Булат

алманы чәчөкне яфракны жиләкне *?* килеше

өзми.

Нур

парктан мәктәптән урманнан күлдән *?* килеше

кайта.

Динә

паркта Әлмәтгә бакчада дингездә *?* килеше

ял итә.

	Мин – Нур.	Син – Алсу.
Баш килеш		
	Мин шөһәргә барам.	Син дә шөһәргә барасың.
Иялек килеше		
	Минем рюкзак зур.	Синең рюкзак кечкенә.
Юнәлеш килеше		
	Апа миңа билет бирә.	Ул сиңа да билет бирә.
Төшем килеше		
	Шәһәрдә мине дустым көтә.	Ә сине кем көтә?
Чыгыш килеше		
	Син автобустан миннән алда төшәсен.	Мин синнән соң тагын ике тугталыш барам.
Урын-вакыт килеше		
	Миндә төмле конфет бар.	Синдә нәрсә бар?

● Фигыльләрне тиешле зат-санда яз.

трамвайга утырам	мин	автобустан _____
трамвайга _____	син	автобустан _____
трамвайга _____	ул	автобустан төшә
трамвайга утырабыз	без	автобустан _____
трамвайга _____	сез	автобустан _____
трамвайга _____	алар	автобустан төшәләр

Матур, дәрәс язү күнекмәләрен камилләштерү максатыннан, язма хәрефләр белән бирелгән күнегүләр дә бар. Өченче сыйныфта мондый төр эш катлауландырыла, өстәмә бирем башкару сорала.

● Жәмләләрне тулыландыр.

- 1) Минем аңа _____, _____, _____ бар. 2) Ятими малайның исеме – _____ . 3) Нури _____ килән.
4) Без _____ уйнадык. 5) Нури _____ килде.

Өйрәнгән темаларны кабатлау өчен, уку әсбабында «Текст белән эш» һәм «Кабатлау» дәресләре бар.

«Текст белән эш» дәресендә укучылар аудиотекст тыңлыйлар. Текстка карата сорауларга җавап бирәләр. Алга таба укучылар әлеге текстны укыйлар, текст ярдәмендә алдагы дәресләрдә өйрәнелгән материалны ныгыталар.

«Кабатлау» дәресе дә шундый ук структурага ия. Биредә уку материалы сөйләм эшчәнлегә төрләрә бүлекләре буенча төзелде: 96 биттә «Кабатлау» дәресендә шигырьне укып, эчтәлегә буенча тест эшләү, төрле биремнәр башкару күз уңында тотыла. «Гомуми кабатлау» дәресе «Куркак юлдаш» әкиятен тыңлаудан башлана, сорауларга җавап бирелә. Төрле кызыклы биремнәр ярдәмендә өйрәнелгән материал искә төшерелә, ныгытыла. База өлешен һәм тирәнтен өйрәнүчеләр өчен эшләнгән күнегүләр ярдәмендә укытучы материалны кабатлата, ныгыта бара.

«Картина белән эш» дәресенәң структурасы түбәндәгедән гыйбарәт:

- 1) Картинаны бергәләп карау. Текстны уку.
- 2) Сүзлек эшен башкару: *сәке, ыштан, кәтүк, кулдан ясал*

ган уенчык, бәрәңге, катык, оекбаш, гөл, тәрәзә төбе, агач кашык.

- 3) Сорауларга җавап биру.
- 4) План төзү.
- 5) План ярдәмендә текст төзү.
- 6) Картинаны кулланып, кечкенә сочинение язу.

Предметның эчтәлеге

Уку әсбабы дүрт лексик теманы үз эченә ала.

«**Мин**» темасында җәйге ял, авылда, бакчада, диңгездә ял иту турында, мәктәптә уку, яраткан дәрәсләр, буш вакытны ничек уздыру, шөгылләр, төрле һөнәрләр, аларның үзенчәлекләре хакында сөйләшү, текстлар белән эшләр, әңгәмәләр кору күз алдында тотыла.

«**Тирә-як, көнкүреш**» темасын өйрәнгәндә, укучыларның бәйләнешле сөйләм телен үстерү өчен, Россиядәге сулыклар, кешеләргә хас сыйфатлар, хайваннар дөньясы, җәнлекләр һәм йорт хайваннары, кошлары, аларның атамалары кебек кечкенә темалар кулланыла.

«**Туган җирем**» темасын өйрәнгәндә, укучылар спорт, аның төрләре, Россиянең күренекле спортчылары, үзбездә үсә торган файдалы үсемлекләр, Россия, аның шәһәрләре, шәһәр парклары, бакчалары, транспорт төрләре, велосипедта йөрү кагыйдәләре, юл билгеләре турында текстлар белән танышалар, әңгәмә коралар. Россия картасын файдаланып, текстлар төзиләр, паркларда, урманнарда, җәмәгать транспортында үз-үзеңне дәрәс тоту кагыйдәләре белән танышалар.

«**Татар дөньясы**» темасында татар милли киёмнәре, ризыклары, татарларда кунак сыйлау үзенчәлекләре Шәһри Болгар турындагы текстлар белән эшләр, укучыларның сөйләм теле баетыла.

Фонетика. Үзенчәлекле хәрәфләр: Әә, Өө, Үү, Жж, ң, Ы. һ. ь һәм ы хәрәфләре. Иҗек. Сүз басымы.

Сүзлекләр белән эшләр. Сүзләргә юлдан-юлга күчәрү.

Лексика. Сүз. Сүзнең лексик мәгънәсе. Антонимнар. Синонимнар. Омонимнар. Бер мәгънәле һәм күп мәгънәле сүзләр.

Сүзнең туры һәм күчерелмә мәгънәсе.

Текстларда күп мәгънәле сүзләрнең кулланылуы. Сөйләмдә синонимнарны һәм антонимнарны куллану. Омофоннар.

Алынма сүзләр.

Морфемика. Сүзләрнең төзелеше һәм ясалышы турында гомуми мәгълүмат. Кушма сүзләр. Парлы сүзләр. Тамырдаш сүзләр. Сүз ясагыч кушымчалар.

Тамыр һәм кушымча. Татар телендә сүзлөргә кушымчалар ялгану үзенчәлеге. Кушымчалар ялгап, яңа сүзләр ясау. Форма ясагыч кушымчалар.

Морфология. Исемнәрнең килеш белән төрләнүе. «Кем?», «нәрсә?» сорауларына җавап бирә торган исемнәр.

Зат алмашлыклары.

Сыйфат сүз төркеме.

Хәзерге заман хикәя фигыльнең зат-сан белән төрләнүе.

Зат алмашлыкларының килеш белән төрләнүе.

Сыйфатларның чагыштыру дәрәжәсе.

3 зат берлек сандагы хикәя фигыльнең күплек сандагы исемнәр белән кулланылуы.

Синтаксис. Сүз, сүзтөзмә һәм җөмләне аеру. Җөмләнең баш кисәкләре.

«Нишли?» соравына җавап биргән сүзнең җөмләдәге урыны.

Тиңдәш ияләр. Тиңдәш ияләр янында «һәм» теркәгече (терминны атамый гына), санау интонациясе.

Кереш сүзләр. Аларны сөйләмдә куллану.

Орфография. Алфавит. Хәрефләрне дәрәс язу. ь һәм ы хәрефләре кергән сүзләрне дәрәс уку һәм язу.

ь һәм ы хәрефләре булган сүзләрне юлдан-юлга күчерү.

Кызыл юл.

Пунктуация.

Тиңдәш кисәкләр янында тыныш билгеләре. Кереш сүзләр янында тыныш билгеләре.

ТЕМАТИК ПЛАН

№	Дәреснең темасы		Сәг. саны	Белем, эш осталыгы һәм күнекмәләренә таләпләр
	Лексик тема	Грамматик тема		
МИН 17 / 8 сәгать				
1	Без — кояшның дуслары	Алфавит Үзенчәлекле хәрефләр	3	Уку бурычын дәрес билгеләү. Алфавитны яттан белү. Татар теленең үзенчәлекле авазларын дәрес әйтү. Аудиотекстны тыңлау, текст буенча биремнәр эшләү. Сүзләрнең дәрес язылышы. Рәсем буенча текст төзү. Исемлек төзегәндә, сүзлекләр, белешмәләр, каталоглар белән эшләгәндә алфавиттан файдалану. Сүзлекләр белән дәрес эшләргә өйрәнү. Дәреслекнең сүзлеге белән эшләү. Үз эшчәнлегеңнең нәтижәсенә бәя бирү. Дәреслек, 1 кисәк: 6–11, 14–15, 17 битләр. 12–13, 15–16 битләр.
		Сүзлек белән эшләү	1	

2	Күп укыган күп белә	ъ һәм ь хәрефләре	3	Уку бурычын дәрәс билгеләү. Язуда ь һәм ь хәрефләрен дәрәс куллану. Рәсемнәр белән эшләү.
		ъ һәм ь хәрефләре кәргән сүзләрне юлдан-юлга күчәрү	1	Сүзләрне иҗекләргә бүлү. ь һәм ь хәрефләре кәргән сүзләрне бер юлдан икенчесенә дәрәс күчәрү. Дәрәслекнең сүзләге белән эшләү. Үз эшчәнлегенң нәтижәсенә бәя биру. Дәрәслек, 1 кисәк: 18, 20–21, 23–25 битләр. 19–20, 21–22 битләр.
3	Текст белән эш		1	Дәрәстә тыңлаган текст белән эшләү. Телдән һәм язмага төрле күнегүләр эшләү. Өйрәнгән кагыйдәләрне дәрәс куллану. Дәрәслек, 1 кисәк: 26–28 битләр.
4	Буш вакытны файдалы уздыр!	Иҗек	2	Уку бурычын дәрәс билгеләү. Сүзләрне иҗекләргә бүлү.

		Сүзләрне юлдан-юлга иҗекләп күчерү	2	<p>Сыйныфташың белән диалог төзеп сөйләү.</p> <p>Сүзләрне бер юлдан икенчесенә дәрәс күчерү. Сүздәге иҗекләр санын билгеләү. Сөйләмдә әдәби тел нормаларын саклау.</p> <p>Дәрәслекнең сүзлегә белән эшләү. Үз эшчәнлегенең нәтижәсенә бәя бирү.</p> <p>Дәрәслек, 1 кисәк: 29–30, 32, 34 битләр. 31, 33 битләр.</p>
5	Сүзлек диктанты		1	
6	Барлык һөнәр дә яхшы	Сүз басымы	2	<p>Уку бурычын дәрәс билгеләү. Сүз басымын дәрәс билгеләү. Басымлы иҗек һәм басымсыз иҗек төшенчәләре белән танышу. Сүзләрдә басымны дәрәс куеп уку. Һөнәрләр, белгечлекләр турында әңгәмәдә катнашу.</p> <p>Бер иҗекле сүзләр, аларга басым төшү,</p>
		Бер иҗекле сүзләрдә басым	1	

				<p>кушымчалар ялгану үзенчәлеген белү.</p> <p>Дәреслекнең сүзлеге белән эшләү. Үз эшчәнлегеңнең нәтижәсенә бәя бирү.</p> <p>Дәреслек, 1 кисәк: 35–40 битләр. 38, 39 битләр.</p>
7	Диктант		1	
8	Җөнәрләр илендә	Сүзләрне кушып, сызыкча аша һәм аерым язу	3	<p>Уку бурычын дөрес билгеләү.</p> <p>Кушма һәм парлы сүзләрнең ясалу үзенчәлеген белү һәм дөрес язу.</p> <p>Текстларны абзацларга бүлү, кызыл юлны дөрес язу.</p> <p>Дәреслекнең сүзлеге белән эшләү. Үз эшчәнлегеңнең нәтижәсенә бәя бирү.</p> <p>Дәреслек, 1 кисәк: 41–44, 48–50 битләр. 45–47 битләр.</p>
		Кызыл юл	2	
9	Кабатлау		1/1	<p>Аудиотекст белән эшләү. Язмача һәм телдән биремнәр эшләү. Диалогик һәм монологик сөйләмне үстерү.</p>

				Алдагы дәресләрдә өйрәнгәннәрне кабатлау. Бирелгән план ярдәмендә текстның эчтәлеген сөйләү.
ТИРЭ-ЯК, КӨНКҮРӨШ 14 / 7 сәгать				
10	Атлап чыктым Иделне	Сүз. Сүзнең лексик мәгънәсе	2	Уку бурычын дәрес билгеләү.
		Татар телендә берничә мәгънә белдерә торган сүзләр	1	Сүзләрнең мәгънә төсмерләрен билгеләү. Республиканың сулыклары турында сөйләшү. Бер һәм берничә мәгънә белдерә торган сүзләргә билгеләү. Дәреслекнең сүзлеген белән эшләү. Үз эшчәнлегенң нәтижәсенә баян бирү. Дәреслек, 1 кисәк: 56–58, 60–61 битләр. 58–60 битләр.
11	Берәүнең кулы, икенченең теле эшли	Синонимнар. Антонимнар	2	Уку бурычын дәрес билгеләү.
		Синонимнар һәм антонимнарны сөйләмдә куллану	1	Синонимнарны һәм антонимнарны тану. Сүзләрнең синонимнарын һәм антонимнарын табу. Сорауларга җаваплар бирү. Синоним һәм антоним сүзләрнең сөйләмдә кулланылуын күзәтү.

				<p>Дәреслекнең сүзлеге белән эшләү. Үз эшчәнлегенң нәтижәсенә бәя бирү.</p> <p>Дәреслек, 1 кисәк: 62–54, 68 битләр. 65–67 битләр.</p>
12	Хайваннар дөньясы	Аваздаш сүzlәр	2	<p>Уку бурычын дәрес билгеләү. Омонимнарны тану. Диалогик һәм монологик сөйләмне камилләштерү. Жәнлекләрнең һәм йорт хайваннарының атамаларын белү. Укыган текстның мәгънәсен аңлау.</p>
		Язылышлары белән генә аерыла торган омоним сүzlәр	1	<p>Омофоннарны белү һәм сөйләмдә тану (терминны атамый гына). Омонимнар белән жөмлөләр төзү. Рәсемнәр белән эшләү.</p> <p>Дәреслекнең сүзлеге белән эшләү. Үз эшчәнлегенң нәтижәсенә бәя бирү.</p> <p>Дәреслек, 1 кисәк: 69–74 битләр. 71–72 битләр.</p>

13	Текст белән эш		1	Аудиотекстны тыңлау, аңлау. Телдән һәм язмача күнегүләр эшләү. Дәрәслек, 1 кисәк: 75–76 битләр.
14	Ижади дәрәс		1	
15	Табигать китабы	Бер мәгънәле һәм күп мәгънәле сүзләр	2	Уку бурычын дәрәс билгеләү. Бер һәм күп мәгънәле сүзләрне билгеләү. Текстны үзлектән укып аңлау. Сорауларга җаваплар бирү.
		-чы/-че кушымчасы ярдәмендә яңа сүзләр ясау	2	-чы/-че кушымчасы ярдәмендә яңа сүзләр ясау. «Ялкау тиен» текстын уку һәм биремнәр башкару. Дәрәслекнең сүзлеген белән эшләү. Үз эшчәнлегенң нәтижәсенә бәя бирү. Дәрәслек, 1 кисәк: 77–83, 85 битләр. 79–80, 81–82, 83–85 битләр.
16	Кунак ашы кара-каршы	Туры һәм күчерелмә мәгънәле сүзләр	2	Сүзләрнең мәгънәләрен ачыклау. Күчерелмә мәгънәдәге сүзләрне билгеләү. Аларны сөйләмдә дәрәс куллану.
		Лексика	1	

				<p>Диалог төзү. Текст белән эшләү. Татар сөйләм этикеты үрнәкләреннән дөрес файдалану.</p> <p>Дәреслекнең сүзлеген белән эшләү. Үз эшчәнлегенң нәтижәсенә бәя бирү.</p> <p>Дәреслек, 1 кисәк: 86–89, 91–92 битләр. 89–91 битләр.</p>
17	Изложение		1	
18	Кабатлау		1/1	<p>Алдагы дәресләрдә өйрәнгән лексик һәм грамматик материалны кабатлау. Татар сөйләм этикеты нормаларын үзләштерү. Дәреслек, 1 кисәк: 93–95 битләр.</p>
<p>ТУГАН ҖИРЕМ 22 / 11 сәгать</p>				
19	Спорт белән бик дус без	Сүз төзелеше	2	<p>Уку бурычын дөрес билгеләү. Сүзнең тамырын билгеләү. Укыган текстның әчтәлеген белән эшләү. Табышмаклар чишү. Диалогик һәм монологик сөйләм кору.</p>
		Татар телендә сүзләргә кушымчалар ялгау үзенчәлекләре	1	<p>Калын һәм нечкә әйтешле сүзләргә</p>

				<p>кушымчалар ялгау. Спорт турында әңгәмә кору.</p> <p>Дәреслекнең сүзлеге белән эшләү. Үз эшчәнлегеңнең нәтижәсенә бәя бирү.</p> <p>Дәреслек, 2 кисәк: 6–10, 12–13 битләр. 10–12 битләр.</p>
20	Туп тибәм, чана шуам	Тамырдаш сүzlәр	2	Уку бурычын дәрәс билгеләү. Бер тамырдан ясалган сүzlәрне табу. Бирелгән сүзгә тамырдаш сүzlәр язу. Таныш лексик материалга корылган текстны үзлектән уку, әчтәлеген аңлау. Тексттан кирәкле мәгълүматны табу.
		Кушымчаларның төрләре	1	<p>Яңа сүз ясый торган һәм яңа сүз ясамый торган кушымчаларны аеру.</p> <p>Дәреслекнең сүзлеге белән эшләү. Үз эшчәнлегеңнең нәтижәсенә бәя бирү.</p> <p>Дәреслек, 2 кисәк: 14–15, 18–19 битләр. 16–18 битләр.</p>

21	Витаминлы аш	Сүз ясагыч кушымчалар	2	Уку бурычын дөрес билгеләү. Кушымчалар ярдәмендә яңа сүzlәр ясау. Сүз ясагыч кушымчалардан дөрес файдалану. Табышмакларның җавапларын табу. Дару үләннәре турында әңгәмә кору.
		Сүзнең лексик мәгънәсен һәм формасын үзгәртә торган кушымчалар	1	Сүзнең тамырын һәм кушымчаларын билгеләү. Кушымчаның төрен аеру. Текст уку, аның әчтәлеген буенча сорауларга җаваплар бирү. Мәкальләрнең мәгънәсен белән эшләү. Дәрәслекнең сүзлеген белән эшләү. Үз эшчәнлегенң нәтижәсен бәя бирү. Дәрәслек, 2 кисәк: 20–24, 25 битләр. 24–25 битләр.
22	Кабатлау		1	Аудиотекст белән эш. Өйрәнгән лексик һәм грамматик материал белән эшләү. Проблемалы ситуацияне чишү. Дәрәслек, 2 кисәк: 26–28 битләр.

23	Туган илем буйлап сәяхәт	Кушма сүзләр	2	<p>Уку бурычын дәрес билгеләү.</p> <p>Кушма сүзләрнең яса-лу үзенчәлеген белү.</p> <p>Россия шәһәрләренең атамаларын белү.</p> <p>Текст белән эшләү.</p> <p>Сорауларга җавап бирү. Диалог төзү.</p> <p>Татар телендәге рус алынмаларын тану.</p> <p>Россия картасын карау, аның ярдәмендә текст төзеп сөйләү.</p> <p>Бирелгән модельләр буенча җөмлөләр төзү.</p> <p>Дәреслекнең сүзлеге белән эшләү.</p> <p>Үз эшчәнлегеңнең нәтиҗәсенә бәя бирү.</p> <p>Дәреслек, 2 кисәк: 29–30, 33 битләр. 31–33 битләр.</p>
		Алынма сүзләр	1	
24	Ял паркында	Исемнәрнең килеш белән төрләнүе	3	<p>Уку бурычын дәрес билгеләү.</p> <p>Исем сүз төркемен тану. Килеш категориясе, килеш кушымчалары турында күзаллау булдыру. Килеш кушымчаларының төп мәгънәләрен ачыклау. Паркларда, урманда үзегне ничек тотарга кирәклеген турында әңгәмә кору.</p>
		Җанлы предметлар	2	

				<p>Кем? нәрсә? сорауларына җавап бирә торган исемнәрне аеру. Татар телендә кем? соравының кешегә карата гына кулланылуын, башка җанлы предметларның нәрсә? соравына җавап бируен аңлау.</p> <p>Дәреслекнең сүзлеген белән эшләү. Үз эшчәнлегенң нәтижәсенә бәя биру.</p> <p>Дәреслек, 2 кисәк: 34–40 битләр. 38, 40–41 битләр.</p>
25	Текст белән эш		1	<p>Башта тыңлаган, аннан соң укыган текст белән эшләү. Өйрәнелгән лексик, грамматик материалны кабатлау. Биремнәр эшләү.</p> <p>Дәреслек, 2 кисәк: 43 бит.</p>
26	Утырсаң бу транспортка, син китәсең еракка	Зат алмашлыктары	3	Уку бурычын дәрәҗә билгеләү. Зат алмашлыктарын тану. Тексттан зат алмашлыктарын табу. Транспорт төрләре турында әңгәмәдә катнашу.
		Зат алмашлыктарының килеш белән төрләнүе	1	

				<p>Зат алмашлыкларын килешләр белән төрлөндөрү. Зат алмашлыкларын кабатлаулардан котылу максатында дәрәс куллану. Бирелгән модельләр буенча җөмлөләр төзү. Су, һава, тимер юл транспортлары турында диалоглар төзү.</p> <p>Дәрәслекнең сүзлегә белән эшләрү. Үз эшчәнлегенң нәтиҗәсенә бәя бирү.</p> <p>Дәрәслек, 2 кисәк: 44–47, 51–52 битләр. 47–51 битләр.</p>
27	Иҗади дәрәс		1	
28	Җирдә, күктә, суда кешеләрне йөртә	Фигыльнең берлек санда зат-сан белән төрлөнүе	2	<p>Уку бурычын дәрәс билгеләрү. Фигыль сүз төркемен тану, аның грамматик билгеләрән ачыклау. Хәзергә заман хикәя фигыльләрне берлек санда зат-сан белән төрлөндөрү. Транспорт атамаларын искә төшерү.</p> <p>Кереш сүзләрнең сөйләмдәгә ролен аңлау. Алар янында</p>
		Кереш сүзләр	2	

				<p>тыныш билгеләрен дәрәс кую. Юл йөрү кагыйдәләре, жәмәгать транспортында үзеңне ничек тотарга кирәклегә турында әңгәмәдә катнашу.</p> <p>Дәрәслекнең сүзлегә белән эшләү. Үз эшчәнлегенң нәтижәсенә бәя бирү.</p> <p>Дәрәслек, 2 кисәк: 53–56, 58–61 битләр. 55, 57–58 битләр.</p>
29	Велосипедта йөри беләсеңме?	Фигыльнең күплек санда зат-сан белән төрләнүе	2	Уку бурычын дәрәс билгеләү. Фигыль сүз төркемен тану, аның грамматик билгеләрен ачыклау.
		3 зат берлек сандагы фигыльләрнең күплек сандагы исемнәр белән кулланылуы	2	Хәзерге заман хикәя фигыльләрне күплек санда зат-сан белән төрлөндерү. Юл йөрү кагыйдәләре, велосипедта йөрү кагыйдәләре турында әңгәмә кору.
				3 зат берлек сандагы фигыльләрнең күплек сандагы исемнәр белән кулланылу үзенчәлекләрен белү. Татар сөйләм этикеты

				<p>үрнәкләреннән дәрес файдалану.</p> <p>Дәреслекнең сүзлеген белән эшләү. Үз эшчәнлегенң нәтижәсенә бәя бирү.</p> <p>Дәреслек, 2 кисәк: 62–66 битләр. 65, 66–67 битләр.</p>
30	Кабатлау		1	<p>Укыган текстның эчтәлеген аңлау. Текстның темасын, төп фикерен аңлау. Өйрәнгән лексик һәм грамматик материалны кабатлау.</p>
<p>ТАТАР ДӨНЬЯСЫ 15 / 8 сәгать</p>				
31	Кәләпүшем, калфагым	Сыйфат сүз төркеме	3	<p>Уку бурычын дәрес билгеләү. Сыйфат сүз төркемен тану. Сыйфатлар кулланып, сүзтөзмәләр төзү. Милли уеннар турында әңгәмәдә катнашу. Текстны аңлап уку. Табышмаклар чишү.</p>
		Сыйфатларның чагыштыру дәрәжәсе	2	<p>Сыйфатларның чагыштыру дәрәжәсен кулланып, төрле предметларны чагыштыру. Тексттан сыйфатларны табу,</p>

				<p>чагыштыру дәрәжә- ләрән ясау.</p> <p>Дәрәслекнең сүзлеге белән эшләү. Үз эшчәнлегенң нәтижәсенә бәя бирү.</p> <p>Дәрәслек, 2 кисәк: 70–74, 77 битләр. 74–77 битләр.</p>
32	Текст белән эш		1	<p>Текстны үзлектән уку һәм эчтәлеген аңлау. Текстан кирәкле мәгълүматны эзләү. Жөмлөләрдәге хата- ларны табу, аларны төзәтү. Эзер планга нигезләнеп, текстның эчтәлеген сөйләү. Дәрәслек, 2 кисәк: 78–80 битләр.</p>
33	Кунакка ки- легез!	Жөмләнең баш кисәкләре	3	Уку бурычын дөрәс билгеләү.
		Татар телендә хәбәрнең жөмлөдәге уры- ны	2	<p>Сүз һәм жөмләне аера белү. Жөмләнең баш кисәкләрен — ия белән хәбәрне табу.</p> <p>Баш кисәкләрнең жөмлөдәге урынын билгеләү. Татар һәм рус телләрендә жөмлө төзелешен чагыш- тыру. Табын янында үзеңне ничек тотарга кирәклеген турында әңгәмә кору.</p>

			<p>Хаталы жөмлөлөрне төзөтү. Мәкальлөрне уку һәм аларның мәгънэләрен аңлату.</p> <p>Дәреслекнең сүзлеге белән эшләү. Үз эшчәнлегеңнең нәтижәсенә бәя би­рү.</p> <p>Дәреслек, 2 кисәк: 81–83, 85–86 битләр. 83–85 битләр.</p>
34	Картина белән эш		<p>1/1 Картина белән танышканнан соң, әлеге картинаны сурәт­ли торган текстны уку. Укыган текстка таянып, сорауларга җавап би­рү. Картина буенча текст төзеп сөйләү.</p> <p>Картинаны игътибар белән карагандан соң, сорауларга җавап би­рү. Уку әсбабында бирелгән план ярдәмендә картина буенча текст төзү. План нигезендә сочинение яз­у.</p> <p>Дәреслек, 2 кисәк: 87–88 битләр.</p>

35	Шәһри Болгарга сәяхәт	Жәмлә төзелеше Тиндәш ияләр	4 2	<p>Уку бурычын дөрес билгеләү.</p> <p>Жәмләнең баш һәм иярчен кисәкләрен аеру (иярчен кисәкләрнең төрен билгеләмичә генә). Сораулар бирү ярдәмендә сүзтезмә, жәмлә әчендәге сүзләр арасындагы бәйләнешләрне билгеләү. Болгар, тьюлык зонасында урнашкан корылмалар турында әңгәмә кору. Кара Пулат турындагы легенданы уку.</p> <p>Жәмләләрдә тиндәш ияләрне билгеләү. Фотографияләр ярдәмендә икмәк музейе турында сөйләү. Тиндәш ияләр кертеп, кечкенә текст төзү.</p> <p>Дәреслекнең сүзлеге белән эшләү. Үз эшчәнлегенң нәтижәсенә бәя бирү.</p> <p>Дәреслек, 2 кисәк: 89–91, 95 битләр. 92–95 битләр.</p>
36	Изложение		1	

37	Кабатлау		1	Аудиотекст белән эшләү. Алдагы дәресләрдә өйрәнгән лексик һәм грамматик материалны кабатлау. Татар сөйләм этикеты нормаларынан дәрес файдалану. Дәреслек, 2 кисәк: 96–97 битләр.
38	Гомуми кабатлау		1/1	Тыңлаган, укыган текстны аңлау. Фонетика, лексика, грамматика һәм синтаксистан уку елы дәвамында өйрәнелгән материалны кабатлау. Татар сөйләм этикеты нормаларын белү. Дәреслек, 2 кисәк: 98–101 битләр.

ДӘРЭС ПЛАННАРЫ ҮРНӘКЛӘРЕ

Лексик тема: **Без кояшның дуслары**

3 / 1 сәгать

1 дәрес

Тема: **Алфавит**

Максат һәм бурычлар: укучыларны быелгы уку елына куелган максат һәм бурычлар, дәреслек һәм аның үзенчәлекләре, шартлы билгеләр белән таныштыру; «Без кояшның дуслары» темасы белән бәйләп, сөйләмә һәм язма телне үстерү; алфавитны яттан белү, татар алфавитындагы хәрефләр санын, аларның урнашу тәртибен, хәреф исемнәрен өйрәтү.

Дәрес тибы: рефлексия дәресе (катнаш дәрес).

Җиһазлау: электрон дәреслек.

Дәрес этаплары

I. Мотивлаштыру-ориентлаштыру.

1. Дәресне оештыру.

Исәнләшү, укучыларның хәлләрен сорашу, психологик уңай халәт тудыру.

2. Актуальләштерү.

1) Г. Тукайның «Бала белән Күбәләк» шигырен тыңлау.

2) «Бала белән күбәләк» шигыренең эчтәлеген белән эшләр (сораулар һәм җаваплар).

3) Шигырь эчтәлегенә ярдәмдә сөйләм төрләрен ачыклау.

4) Алфавитны искә төшерү.

3. Уку мәсьәләсе кую.

1) Татар алфавитындагы хәрефләр саны, аларның урнашу тәртибе, хәреф исемнәре.

II. Уку мәсьәләсен өлешләр чышү.

1) «Татлы җәй» текстын белән эшләр (6 бит, 2 күнегү).

2) Җәй күчтәнәчләре сурәтләнгән рәсемнәргә кәрзингә җыю (7 бит).

3) «Кояш — безнең дустаныбыз» шигырен сәнгатьле итеп уку.

4) Дәреслекнең сүзлекчәсе белән эш.

5) Нәтиҗәләр чыгару.

III. Рефлексив бәяләү.

1) Рефлексив кабатлау.

- 2) Дәрәскә гомуми бәя. Һәр укучының үз эшчәнлеген бәяләве.
- 3) Өй эше.
- 4) Алдагы дәрәскә проблема кую.

2 дәрәс

Тема: Татар алфавитындагы үзенчәлекле хәрефләр

Максат һәм бурычлар: «Без кояшның дуслары» темасы белән бәйләп, укучыларның сөйләмә һәм язма телен үстерү; алфавитны яттан белү, алфавит ярдәмендә хәреф һәм авазларны, сузык һәм тартык авазларны искә төшерү.

Дәрәс тибы: рефлексия дәрәсе (катнаш дәрәс).

Җиһазлау: электрон дәрәслек.

Дәрәс этаплары

I. Мотивлаштыру-ориентлаштыру.

1. Дәрәснә оештыру.

Исәнләшү, укучыларның хәлләрен сорашу, психологик уңай халәт тудыру.

2. Актуальләштерү.

1) Өй эшен тикшерү.

2) Әңгәмә: татар теленә үзенчәлекле авазлары.

3. Уку мәсьәләсе кую.

1) Татар алфавитындагы үзенчәлекле хәрефләр: ә, ө, ү, ж, ң, һ.

II. Уку мәсьәләсен өлешләп чишү.

1) Татар алфавитында гына булган хәрефләрне кертеп, жәй белән бәйле предмет атамалары уйлап язу (10 бит).

2) Рәсемнәрне карау һәм текстларны уку (6 күнегү, 9 бит).

3) Дәрәслекнең сүзлекчәсе белән эш.

4) Төшеп калган хәрефләрне куеп күчереп язу. Тизәйткечне дәрәс итеп кабатлау (7 нче күнегү, 11 бит).

5) Рольләргә бүлеп уку (11 бит).

6) Нәтижәләр чыгару.

III. Рефлексив бәяләү.

1) Рефлексив кабатлау.

2) Дәрәскә гомуми бәя. Һәр укучының үз эшчәнлеген бәяләве.

3) Өй эше.

4) Алдагы дәрәскә проблема кую.

3 дәрес

Тема: **Татар алфавитындагы тартык авазларны белдерә торган хәрефләр**

Максат һәм бурычлар: «Без кояшның дуслары» темасына сөйләшүне дәвам итү; татар теленең үзенә генә хас булган хәрефләрне аера белү; алфавит турында мәгълүмат бирү һәм ныгыту.

Дәрес тибы: рефлексия дәресе (катнаш дәрес).

Җиһазлау: электрон дәреслек.

Дәрес этаплары

I. Мотивлаштыру-ориентлаштыру.

1. Дәресне оештыру.

Исәнләшү, укучыларның хәлләрен сорашу, психологик уңай халәт тудыру.

2. Актуальләштерү.

1) Өй эшен тикшерү.

2) Әңгәмә: тартык авазларны белдерә торган хәрефләр.

3. Уку мәсьәләсе кую.

1) Аваз һәм хәреф санын билгеләү.

II. Уку мәсьәләсен өлешләп чишү.

1) Текстны уку (8 күнегү, 14 бит).

2) Җәмләләр төзеп әйтү (15 бит).

3) Дәреслекнең сүзлекчәсе белән эш.

4) «Әбидә кунакта» тексты белән эшләр (13 күнегү, 17 бит).

5) Берәр хәрефне алыштырып, *көн* сүзен *кулгә* әйләндерү (14 күнегү, 17 бит).

5) Нәтижәләр чыгару.

III. Рефлексив бәяләү.

1) Рефлексив кабатлау.

2) Дәрескә гомуми бәя. Һәр укучының үз эшчәнлеген бәяләве.

3) Өй эше.

4) Алдагы дәрескә проблема кую.

4 дәрес

Тема: Сүзлек белән эшләр алгоритмы

Максат һәм бурычлар: «Без кояшның дуслары» темасы турында сөйләшүне дәвам итеп, укучыларның бәйләнешле сөйләм телен үстерү; исемлек төзегәндә, сүзлекләр, белешмәләр, каталоглар белән эшлэгәндә алфавиттан файдалану; сүзлекләрдән сүзләргә алфавит тәртибендә эзләп табу.

Дәрес тибы: рефлексия дәресе (катнаш дәрес).

Җиһазлау: электрон дәреслек.

Дәрес этаплары

I. Мотивлаштыру-ориентлаштыру.

1. Дәресне оештыру.

Исәнләшү, укучыларның хәлләрен сорашу, психологик уңай халәт тудыру.

2. Актуальләштерү.

1) Өй эшен тикшерү.
2) Әңгәмә: беренче, икенче, өченче хәрәфләргә бертөрле булган исемнәргә язу тәртибе.

3. Уку мәсьәләсе кую.

1) Сүзлекләрдән сүзләргә алфавит тәртибендә эзләп табу.
2) Беренче, икенче, өченче хәрәфләргә бертөрле булган исемнәргә язу тәртибе.

II. Уку мәсьәләсен өлешләп чишү.

1) Диалогларның ахырын уйлау һәм әчтәлеген сөйләү (13 бит).

2) Исемнәргә алфавит тәртибендә язу (10 күнегү, 15 бит).

3) Сүзләргә дәрес урнаштырып, татарча-русча сүзлек төзү (16 бит).

4) Сүзләргә һәм аларның аңлатмаларын дәрес урнаштырып, сүзлек төзү (12 күнегү, 16 бит).

4) Дәреслекнең сүзлекчәсе белән эш.

5) Нәтижеләр чыгару.

III. Рефлексив бәяләү.

1) Рефлексив кабатлау.

2) Дәрескә гомуми бәя. Һәр укучының үз эшчәнлеген бәяләве.

3) Өй эше.

4) Алдагы дәрескә проблема кую.

Лексик тема: Күп укыган күп белә

3 / 1 сәгать

5 дәрес

Тема: ь һәм ы хәрәфләре

Максат һәм бурычлар: «Күп укыган күп белә» темасы турында сөйләшү, укучыларның бәйләнешле сөйләм телен үстерү; ь һәм ы хәрәфләре һәм аларның язылышы турында мәгълүмат бирү.

Дәрес тибы: рефлексия дәресе (катнаш дәрес).

Жиһазлау: электрон дәреслек

Дәрес этаплары

I. Мотивлаштыру-ориентлаштыру.

1. Дәресне оештыру.

Исәнләшү, укучыларның хәлләрен сорау, психологик уңай халәт тудыру.

2. Актуальләштерү.

1) Өй эшен тикшерү.

2) Әңгәмә: ь һәм ы хәрәфләренең язылышы.

3) Табышмакның җавабын табу. Табышмак ярдәмендә ь һәм ы хәрәфләренең язылышы турында сөйләшү (16 күнегү, 19 бит).

3. Уку мәсьәләсе кую.

1) ь һәм ы хәрәфләренең язылышы.

II. Уку мәсьәләсен өлешләп чишү.

1) Л. Леронның «Ямьле донья!» текстын уку (15 күнегү, 18 бит).

2) «Ямьле донья!» текстының эчтәлеге белән эшләү (сораулар һәм җаваплар).

3) «ь» билгесе турындагы әкиятне рольләргә бүлеп уку (17 күнегү, 6 бит). Сораулар һәм җаваплар.

4) ь һәм ы хәрәфләренең тиешлесен язу (19 бит).

5) Рольләргә бүлеп уку (20 бит).

6) ь һәм ы хәрәфләре кергән сүзләргә икегә аерып язу (20 бит).

7) Нәтиҗәләр чыгару.

III. Рефлексив бәяләү.

1) Рефлексив кабатлау.

- 2) Дәрәскә гомуми бәя. Һәр укучының үз эшчәнлеген бәяләве.
- 3) Өй эше.
- 4) Алдагы дәрәскә проблема кую.

6 дәрәс

Тема: ь һәм ь хәрәфләренең дәрәс язылышы

Максат һәм бурычлар: «Күп укыган күп белә» темасына сөйләшүне дәвам итү, укучыларның бәйләнешле сөйләм телен үстерү; язуда ь һәм ь хәрәфләрен дәрәс куллану.

Дәрәс тибы: рефлексия дәрәсе (катнаш дәрәс).

Җиһазлау: электрон дәрәслек.

Дәрәс этаплары

I. Мотивлаштыру-ориентлаштыру.

1. Дәрәсне оештыру.

Исәнләшү, укучыларның хәлләрен сорашу, психологик уңай халәт тудыру.

2. Актуальләштерү.

- 1) Өй эшен тикшерү.
- 2) Әңгәмә: язуда ь һәм ь хәрәфләренең дәрәс язылышы.
3. **Уку мәсьәләсе кую.**
- 1) ь һәм ь хәрәфләренең дәрәс кулланылышы.

II. Уку мәсьәләсен өлешләп чишү.

- 1) «Тырыш кыз» шигырен уку (18 күнегү, 21 бит).
- 2) Шигырь ярдәмендә Тәгъзимә турында сөйләшү (21 бит).
- 3) **Рольләргә бүлеп уку (20 бит).**
- 4) Дәрәслекнең сүзлекчәсе белән эшләү.
- 7) Нәтижәләр чыгару.

III. Рефлексив бәяләү.

- 1) Рефлексив кабатлау.
- 2) Дәрәскә гомуми бәя. Һәр укучының үз эшчәнлеген бәяләве.
- 3) Өй эше.
- 4) Алдагы дәрәскә проблема кую.

7 дәрес

Тема: **Язуда ь һәм ы хәрефләрен дәрес куллану**

Максат һәм бурычлар: «Күп укыган күп белә» темасына сөйләшүне дәвам итү, укучыларның бәйләнешле сөйләм телен үстерү; язуда ь һәм ы хәрефләренең дәрес кулланылышын искә төшерү, ныгыту.

Дәрес тибы: рефлексия дәресе (катнаш дәрес).

Җиһазлау: электрон дәреслек

Дәрес этаплары

I. Мотивлаштыру-ориентлаштыру.

1. Дәресне оештыру.

Исәнләшү, укучыларның хәлләрен сорашу, психологик уңай халәт тудыру.

2. Актуальләштерү.

1) Өй эшен тикшерү.
2) Әңгәмә: язуда ь һәм ы хәрефләренең дәрес язылышын искә төшерү.

3. Уку мәсьәләсе кую.

1) ь һәм ы хәрефләренең дәрес язылышы.

II. Уку мәсьәләсен өлешләп чишү.

1) Рәсемне кара. План ярдәмендә рәсем турында сөйләү (21 күнегү, 23 бит).

2) Рәсемгә карап, текст язу. ь һәм ы хәрефләре кәргән сүзләрнең асларына сызу (23 бит).

3) Рәсемне карау. Биремнәрне эшләү (6, 18, 27 саннары өчен булган биремнәр, 24–25 битләр).

4) Дәреслекнең сүзлекчәсе белән эшләү.

5) Нәтиҗәләр чыгару.

III. Рефлексив бәяләү:

1) Рефлексив кабатлау.

2) Дәрескә гомуми бәя. Һәр укучының үз эшчәнлеген бәяләве.

3) Өй эше.

4) Алдагы дәрескә проблема кую.

8 дәрес

Тема: **ъ һәм ь хәрефләре кәргән сүзләргә юлдан-юлга күчәрү**

Максат һәм бурьчлар: «Күп укыган күп белә» темасы турында сөйләшүне дәвам итү, укучыларның бәйләнешле сөйләм телен үстерү; сүзләргә ижекләргә бүлү, **ъ һәм ь хәрефләре кәргән сүзләргә бер юлдан икенчесенә дәрес күчәрү.**

Дәрес тибы: рефлексия дәресе (катнаш дәрес).

Җиһазлау: электрон дәреслек.

Дәрес этаплары

I. Мотивлаштыру-ориентлаштыру.

1. Дәресне оештыру.

Исәнләшү, укучыларның хәлләрен сорашу, психологик уңай халәт тудыру.

2. Актуальләштерү.

1) Өй эшен тикшерү.
2) Әңгәмә: **ъ һәм ь хәрефләре кәргән сүзләргә бер юлдан икенчесенә дәрес күчәрү.**

3. Уку мәсьәләсе кую.

1) **ъ һәм ь хәрефләре кәргән сүзләргә юлдан-юлга күчәрү.**

II. Уку мәсьәләсен өлешләп чишү.

1) Текстны уку. Соравлар һәм җаваплар (19 күнегү, 21–22 битләр).

2) Текст белән эш. Сүзләргә ижекләргә бүлү, юлдан-юлга күчәрү (22 бит).

3) Күп укыган дустаның турында сөйләү (22 бит).

4) Дәреслекнең сүзлекчәсе белән эшләрү.

5) Нәтиҗәләр чыгару.

III. Рефлексив бәяләрү.

1) Рефлексив кабатлау.

2) Дәрескә гомуми бәя. Һәр укучының үз эшчәнлеген бәяләве.

3) Өй эше.

4) Алдагы дәрескә проблема кую.

9 дәрес

Тема: **Текст белән эш**

Максат һәм бурычлар: дәрестә тыңлаган текст белән эшләү; телдән һәм язмача төрле күнегүләр башкару, өйрәнгән кагыйдәләрне дәрес куллану.

Дәрес тибы: рефлексия дәресе (катнаш дәрес).

Җиһазлау: электрон дәреслек.

Дәрес этаплары

I. Мотивлаштыру-ориентлаштыру.

1. Дәресне оештыру.

Исәнләшү, укучыларның хәлләрен сорау, психологик уңай халәт тудыру.

2. Актуальләштерү.

1) Өй эшен тикшерү.
2) Әңгәмә: кадерле кунак турында сөйләшү, ь һәм ь хәрефләре кәргән сүзләренң язылышын искә төшерү.

3. Уку мәсьәләсе кую.

1) ь һәм ь хәрефләре кәргән сүзләрне дәрес язу.

II. Уку мәсьәләсен өлешләп чишү.

1) «Кадерле кунак» текстын уку. Сораулар һәм җаваплар (23 күнегү, 26 бит).

2) Жәмләләрне тулыландыру (26 бит).

3) Төшөп калган хәрефләрне куеп, жәмләләрне күчереп язу (26 бит).

4) Ләйләнең хатын уку (24 күнегү, 27 бит).

5) Биремнәрне эшләү (27 бит).

6) Дядя Фёдор язган хатны уку һәм татарчага тәрҗемә итү (25 күнегү, 28 бит).

7) Нәтиҗәләр чыгару.

III. Рефлексив бәяләү.

1) Рефлексив кабатлау.

2) Дәрескә гомуми бәя. Гәр укучының үз эшчәнлеген бәяләве.

3) Өй эше.

4) Алдагы дәрескә проблема кую.

This image depicts a standard sheet of white, lined notebook paper. It features horizontal ruling lines spaced evenly down the page. The paper is positioned against a light orange background that has a rounded top-left corner. There are 20 horizontal lines in total, creating 19 rows for writing. The lines are thin and black, and the paper itself is completely blank.

Учебное издание

Шакурова Муслима Магесумовна
Гиниятуллина Лилия Миннулловна
Хисамов Олег Ришатович

РОДНОЙ ЯЗЫК
(татарский язык)

3 класс

Методическое пособие
для преподавателей образовательных организаций
начального общего образования
(для изучающих татарский язык как родной)

*Допущено Министерством образования и науки
Республики Татарстан*

Казань. Институт языка, литературы и искусства им. Г. Ибрагимова. 2020
На татарском языке

Уку-укыту басмасы

Шәкурова Мәслимә Мәгъсүм кызы
Гыйниятуллина Лилия Миңнулла кызы
Хисамов Олег Ришат улы

ТУГАН ТЕЛ
(татар теле)

3 сыйныф

Методик әсбап
башлангыч гомуми белем бирү оешмаларында
(татар телен туган тел буларак өйрәнүче укучылар белән)
эшләүче укытучылар өчен

*Татарстан Республикасы Мәгариф һәм фән
министрлыгы тарафыннан рөхсәт ителгән*

Художник *А. Б. Шляпкин*
Верстка *Э. Ф. Нурмухаметовой*

Подписано в печать с оригинал-макета 20.04.2020.
Формат 60х84 1/16.